

א [לנקמן לה. טו: ש"ס
פנאי: א [וש"ס] א ע"י
רש"י מ"ש בשם תוס'
ארוכים, ט ע"ש ש"ל מ"ש
שם מוס' ארוכים ועי'
רש"י, ט ע"ש קודם ד"ה
ממתני',

ג' ליון הש"ס

גמ' מדינתא תרתה. קשה
לי למאי דמנוחא בתוס'
ד"ה והמני' לנקח בתוס'
אפשר דמנכ"ר הלכו כפול
ההרהר עליו בשם והתקן
במים משמע דתקול מימי
אש כן הולך לנתק מעל תרמי
והיותו הדחולק דמתין זורו
היו מזה נשמע דרמי' ס"ל
דנתקל פושע הוא וחסריס
דמיי' דבנדק' הלכו כפול
על העולם דב' אף אש לאו
פושע הוא רמי' למידי מדין
אדם היונק דל שהוא ככלל
אכדית חיוב ומדפטר ר"י
מוכח דס"ל נתקל הוא ענין
גניבה דס"ל לר"י באמת
בספ"ו דרמי' ור"י מוכיח
למתני' תרומותיה לאשמעי'
לרמי' הי פושע מעור'
ולר"י היו חוסר דנדק' ענין
גניבה וז"ל:

מוסף רש"י

פטור מדיני אדם, נלמד,
והייב בדנין שמיים,
פועות לשלם לרשעים
סתמין להפסיד את ישראל
(ג' יטו: ג.)

המנה פרק שלישי בבא קמא

כ"ט

עין משפט גר מצוה

כא א מ"י פ"ג מהל'
נקי ממון הלה ז'
סמו ע"ין סט טו"ע ח"מ
סימן מ"א סעיף ג' וסימן
מ"ב סעיף ד':
כב ג מ"י ט"ז ע"י
מהלכות חובל ומנוק'
הלה א סמו ט"ז ע"י
ח"מ סימן מ"ב סעיף ד':

HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

פטור מדיני אדם. כדמפרש לקמן: **והייב דיני שמים.** משום
דלא סליק: **כזוה שאין מלויה.** דאנוס הוא: **אלא אמר אביי צרמסי**
פליגי. במתני' כשהיך הכז בשעת נפילה ופליגי כשהיך צרמסי'
לאחר נפילה: **במפקיר נוקיו.** כגון זה דמסתמא מפקיר למרמי'
ור"מ סבר מפקיר נוקיו חייב דבור
שחייבה עליו תורה צבור צרה"ר
דהפקר הוא חייבה ור' יהודה דסבר
פטור א [ש"ס] דהפקיר רשותו ולא
הפקיר צורו וזהו צור האמור בצורה
ולקמן (דף מט:): פליגי ר' ישמעאל
ור"ע בזה מילתא וה"ק רבי יהודה
במתכיון לשוברה והיך בפילה חייב
ובשאין מתכיון אלא מתכיון להורידה
מכתיפו ונתקל ונשברה פטור דנתקל
לאו פושע הוא וצ"ה דהפקיר דלאחר נפילה
נמי לקמן מפרש מאי מתכיון איכא:
ומדמטניסין צרמסי נו'. גמרא קפריד'
לה: **אלא בשעת נפילה.** היכי איכא
למימר נתקל פושע הוא מה הוא
יכול לעשות אם נתקלה בהממו
בשלמתא נתקל הוא ונשברה כדו
איכא למימר איבעי ליה לעיוני ומיזל
אלא גמלו מי איכא למימר הכי:
שרעסא דנהרא. שגדל הנהר וכסה
את עין הדרך ופושע הוא ציך שאילו
היה הדרך מגולה לא נתקל גמלו:
שרעסא. לשון שרוע וקלוט (ויקרא
כג:): **פושע הוא.** ואין לו דין נתקל:
דחסיל. צדק יבשה ונתקל ביה
בהמתו והו' ליה איכה פושע: **לזכות**
בחרסיה. שלא הפקיר חייב ובשאין
מתכיון שז' לזכות בהן פטור דמפקיר
נוקיו פטור: **והאיכא ר"מ דמחייב**
מדקתני בצרייתא ולא סלקה ולא
העמידה בכלל דצהיזק דלאחר
נפילה פליגי: **אף בשעת נפילה.**
ומשום דלשנא דצרייתא לא משתמע
בשעת נפילה אצטרך לרבי אלעזר
לאשמעינן דדייקין לה ממתניתין
דקתני תרמי כדלמך אצ"י לעיל:

רבינו הגנאל

פטרית דבתי ולגעה לא
תנשה דבר. וכי תימ' כי
סבר ר' מאיר דפטר
רחמנא לאנוס מקטלא
אנוס אבוי אוני' אנוס
חייב, והתניא נשברה כדו
ולא סילקה כדו, וקתני
אנוס ומודי ר"מ להכמי'
במלכה קנקנים לגג על
מנז' לגבן ונפלו ברוח
שאנה מצויה והויקו
פטור. לאו כמלך דסבור
אנוס הוא ואנוס אפי'
בנוקט פטור. ופריק אבוי
ר' מאיר ור' יהודה בתרתי
ר' מאיר ור' יהודה פושע הוא
ובמפקיר נוקיו. ודייק
ממתני'. דקתני הוחלק
אחר במים או שלקה
בחרסיה חייב. הוחלק
אחר במים בשעת נפילה,
ובהו פליגי דר' מאיר סבר
נתקל פושע הוא לפיכך
חייב, ור' יהודה סבר נתקל
לאו פושע הוא ופטור. או
שלקה בחרסיה לאחר
נפילה, ר' מאיר סבר
נשברה כדו ולא סילקה
אלא הפקירה מפקיר נוקיו
חייב, ור' יהודה סבר
מפקיר נוקיו פטור. ואם
נתכון לזכות בחרסיה
חייב, ולדברי הכל אנוס
אפי' בנוקט פטור. ואי
קשיא לן הא דתני דבי
חזקיה פצע תחת פצע
להיכי על האנוס כרצון,
התם בנוקט גופו, אבל הכא
דבנוקט ממונו (לה) [לא].
ומתמני' בתרתי פליגי
בריתא נמי בתרתי פליגי.
ואקש'. בשלמי' כדו,
משכחת לה בשעת נפילה
שהיך במימיה, לאחר
נפילה נמי היוך בחרסיה.
אלא גמלו, בשלמי' לאחר
נפילה משכחת לה
במפקיר נפילתו. אלא היך
בשעת נפילה היכי
משכחת לה. ואמ' כגון
שהעביר גמלו, פי על
שפת הנהר דהוא שרעטא
דנהרא, ונפל הגמל
ובנפילתו התיו מים מן
תהו וסיפק בגדיה. ונדחת
האי פירוקא ופריק' פירוק
אחר, כגון דליכא דרכא
אחריתו וכגון דנתקל הוא
ונפל ונתקל הגמל עליו
ונפל ובנפילתו התיו מים,
ואילולי שנתקל הגמל
בגופו פלאום לא היה
נופל, לפיכך בהעברתו
לגמל שרעטא דנהרא
אינו לא פושע ולא אנוס.

פליגי בשעת נפילה בנתקל פושע. דלר"מ דפושע הוא חייב
כל כמה דלא הוה ליה פנאי לסלק קרי שעת נפילה
ולאחר נפילה פליגי במפקיר נוקיו א [אפי' לאחר נפילה פשיעה כגון
שעיזר במתכוין דרבנן דפטרי ס"ל דלא חייבה תורה אלא צור
דאית ליה בעלים כגון הפקיר רשותו
ולא הפקיר צורו או חפר צור סמוך
לרה"ר וכן משמע לישנא מר סבר
מפקיר נוקיו חייב ומ"ס מפקיר נוקיו
פטור משמע דכלל מפקיר נוקיו
פליגי אפי' לאחר נפילה פשיעה ועוד
דקאמר לקמן מפקיר נוקיו מאי
מתכוין איכא האיכל לפרש במתכוין
ושיזר כמו שפירש על שעת נפילה
ולא צ"ל לאוקמי אפי' פלוגתיהו
בלאחר נפילה צנתקל פושע לרבי
מאיר דפושע הוא חייב דהו' מפקיר
ללאו פושע הוא פטור דהו' מפקיר
נוקיו לאחר נפילה אנוס וכן אית
ליה לר' יוחנן בסמוך משום דמתני'
מוכחא דצרתמי פליגי ולא היה זה
צרתמי אלא צמד דעד טעמיה הוא
והשמש נמי תרי ומרס דקתני
בצרייתא חד קאי אשעת נפילה
ז' דמודים חכמים לר"מ באצנו וסכינו
ומשאול דנפלו ברוח מנויה שהוא חייב
אע"פ שלא היה לו פנאי לסלק אצל
צרות שאין מנויה היה פטור אע"פ
דלא אפקירה דסתם אצנו כו' לא
מפקר להו כי נפלו שאין מתקלקלין
בנפילתא ומשום דלא היה לו פנאי
לסלק מיפטור דאי היה לו פנאי לסלק
הוה מחייב אפי' צרות שאין מנויה
דכיון דלא אפקרינשו עליה דדייה
לסלקיניהו כדלמך בסמוך במתכוין
לזכות צרמסי ופסי' תננו אחר שם
כדלמך בזהפ"ה (לקמן דף מו: ושם)
בעל השור חייב צנוקי חצר ובעל
חצר חייב צנוקי הצור ובשמעתינ'
אמר גבי גלג דאם הפכה צפחות
מג' אש נתכוין לזכות בה חייב אע"פ
ורבי'

שהוא לא עשה צור זה כיון דדידה הוא עליה דידיה רמי לסלקו ואיך מודים קאי אפלוגמיהו דלאחר נפילה ומודה רבי מאיר
לחכמים צמעה קנקין ונפלו ברוח שאין מנויה דפטור אע"פ שהיה לו פנאי לסלק דהו' מפקיר נוקיו לאחר נפילה אנוס ומאי אמר
האי בירא לאו אנה כריתיה כיון דצאונס נעשה ולכן נקט קנקין שמשכבתיו הנפילה אע"פ אי לא פליגי אלא צנתקל אי פושע
מדקתני תרתי. והייב דייק אצ"י מדקתני תרמי ולא פליגי דלמך נפילה פושע אע"פ אי לא פליגי אלא צנתקל אי פושע
הוא אי לא איצטרך למיתני תרמי שלא תאמר דוקא בשעת נפילה מחייב ר"מ משום דנתקל פושע הוא והתקלה היתה
שלו עדיין אצל אחר נפילה שכבר הפקיר התקלה פטור ר"מ אע"פ דפושע הוא כמאן דפטר צור צרשות הרצים וי"ל דאי לא שרבי
יהודה בא לחלוק עליו בזה לא היה צריך להשמיענו כיון דצ"ה תנן סתמא לקמן דצור צרשות הרצים חייב:
מדמתני' בתרתי ברייתא נמי בתרתי. וא"מ מצרייתא נמי יש להוכיח דצרתמי פליגי מדקתני ולא סלקה ולא העמידה משמע
דלאחר נפילה ועוד דאי לא פליגי אלא בשעת נפילה אמאי חייב דיני שמיים לצרנן דאית להו נתקל אנוס הוא
ובשעת נפילה נמי פליגי מדקתני מודים חכמים באצנו סכינו ומשאול דלא מני קאי אלא אשעת נפילה דאי לא פליגי אלא צנתקל
נפילה במפקיר נוקיו א"כ אפי' נוקי בהפקיר אצנו סכינו ומשאול לא יתישב דאי מודים ברוח מנויה דחייב בשאין מנויה דפטור א"כ
לא פליגי כלל וי"ל דמצרייתא לא מני למידק כלל דאיכא למימר דפליגי בשעת נפילה ולאחר נפילה וצמד טעמיה כדפרישית לעיל
והא דנקט בזה מודים אצנו כו' וצהאי מודים קנקנים אורחא דמילתא נקט דאין אדם מקפיד באצנו אש תפול ברוח מנויה
ובקנקנים כדי שלא יצדו מניחם בענין שלא יפלו ברוח מנויה:
הוחלק אחד במים בשעת נפילה או שלקה בחרסיה אחר הנפילה. ה"ה דמ"ל איפכא אלא דנקט הכי משום דקתם חרסית
מפקיר להו כדמוכח הוה דקנקנים ומי לא מפקר להו כולי האי ועוד דרצ אוקי למי דמתניתין בללא אפקריניהו וכי
פליגי בללא אפקריניהו דוקא בשעת נפילה פליגי דלאחר נפילה מודה ר"י שעליו לסלק כיון שהם שלו ויש לו פנאי לסלק אצל צלוגתא
דלאחר נפילה במפקיר נוקיו לאו דוקא לאחר נפילה אלא אף לאחר נפילה שיהיה לו פנאי לסלק פוטור ר"י משום דהו' צור דלית ליה
בעלים ור"מ מחייב אף בשעת נפילה כיון דסבר דנתקל פושע הוא ומפקיר נוקיו חייב:
ארא' גמלו בשלמי' אחר נפילה משכחת לה. דפליגי כגון שהפקיר נבלתו אחר נפילהה כשפיעה כגון שהולכה במקום שיש לחוש
שתפול אלא בשעת נפילה היכי משכחת לה דלפלגו ענין פלוגתא דפליגי צנתקל וא"מ ולוקי פלוגתיהו דשעת נפילה אצנו
ולאחר נפילה אגמלו כדמוק' מתניתין דהוחלק אחד במים בשעת נפילה או שלקה בחרסית לאחר נפילה וי"ל מודה משום דקתם חרסית
מפקר להו וסתם נפילה לא מפקר לה בחרסית ועוד מדקתני ולא סלקה משמע דכדו נמי היה לו פנאי לסלק והואיל וכן הוא אי
מוקמינן לכדו בשעת נפילה א"כ מיירי כדו צרתמי ומדקדו צרתמי גמלו נמי צרתמי:
אבר' אחר נפילה מאי. כי מפקיר נוקיו לאחר נפילה פשיעה מאי דצ"י הכל פטור הא איכא רבי מאיר דמחייב ע"כ אפילו
הפקיר דאם לא הפקיר לא פטרי רבנן דעליה רמי לסלוק: **ארא' מאי ר"מ חייב הא איכא רבנן דפטרי.** הו"מ להחוי
דלא פטרי רבנן אלא היכא דאנוס הוא אצל לאחר נפילה פשיעה מחייבי אצל היה קשה דא"כ רבי יוחנן דלמך צנתקל לאחר נפילה
מחלוקת לא הוה פליג צדמי אדריז אלעזר ומתוך הלשון משמע שז' לחלוק על רבי אלעזר: